

Datum: 26.06.2012

Zmanjšanje onesnaženosti okolja v Šaleški dolini

Šaleška dolina je območje, ki je v zadnjem tridesetletnem obdobju doživelo največjo ekološko sanacijo v Sloveniji in največje zmanjšanje pritiskov na okolje. Rezultate potrjujejo številni okoljski kazalci.

Nekaj dejstev o Študiji Greenpeace

Greenpeace je pripravil študijo zelo enostransko, saj je obravnaval samo Termoelektrarno Šoštanj. Študije, ki jo citirajo ne poznamo, navajajo pa, da temelji na analizi trdnih delcev, dušikovih oksidov in žveplovega dioksida.

Da bi bila naloga z raziskovalnega vidika objektivna, bi morali NAJMANJ vključiti in primerjati tudi podatke za promet, industrijo, mala kurišča in druge vire onesnaževanja. Predvsem pa bi morali vključiti resnične podatke o zdravstvenem stanju in umrljivosti prebivalcev Šaleške doline; le-ti so dostopni, edini ki jih lahko realno in objektivno interpretirajo, pa so zdravniki. Dejstvo pa je, da po nobeni izmed nam znanih študij o pojavnosti raka v Šaleški dolini ne izkazuje povečane incidence raka dihal ali umrljivosti zaradi bolezni dihal glede na druga območja Slovenije oziroma celotno Slovenijo (več o tem je zapisanega v že poslani izjavi z dne 11. 6. 2012). Prav tako ni statistično značilne povezave emisijami TEŠ in pojavom kakršne koli oblike raka.

V nadaljevanju zato podajamo le nekatere podatke o emisijah tistih zračnih onesnažil in prašnih delcev, na osnovi katerih so na Greenpeaceu pripravili omenjeno »študijo«, in sicer zlasti z namenom relativizacije dejstev.

Preglednica 1: Emisija SO₂, NO_x, PM₁₀ v Sloveniji in TEŠ leta 2009 ter projektirane vrednosti za Blok 6.

Vir podatkov: ARSO – Poročilo o kakovosti zraka za leto 2010 (podatki za 2009); ARSO – Emisije snovi v zrak iz industrijskih obratov;

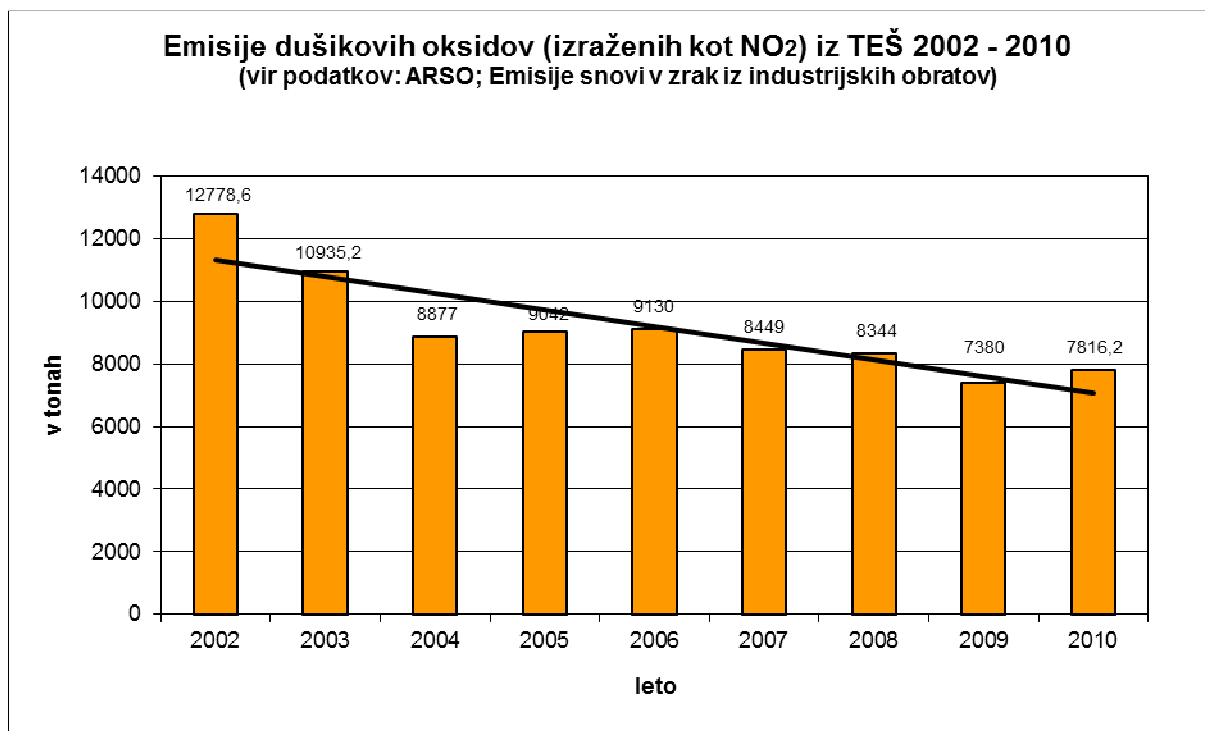
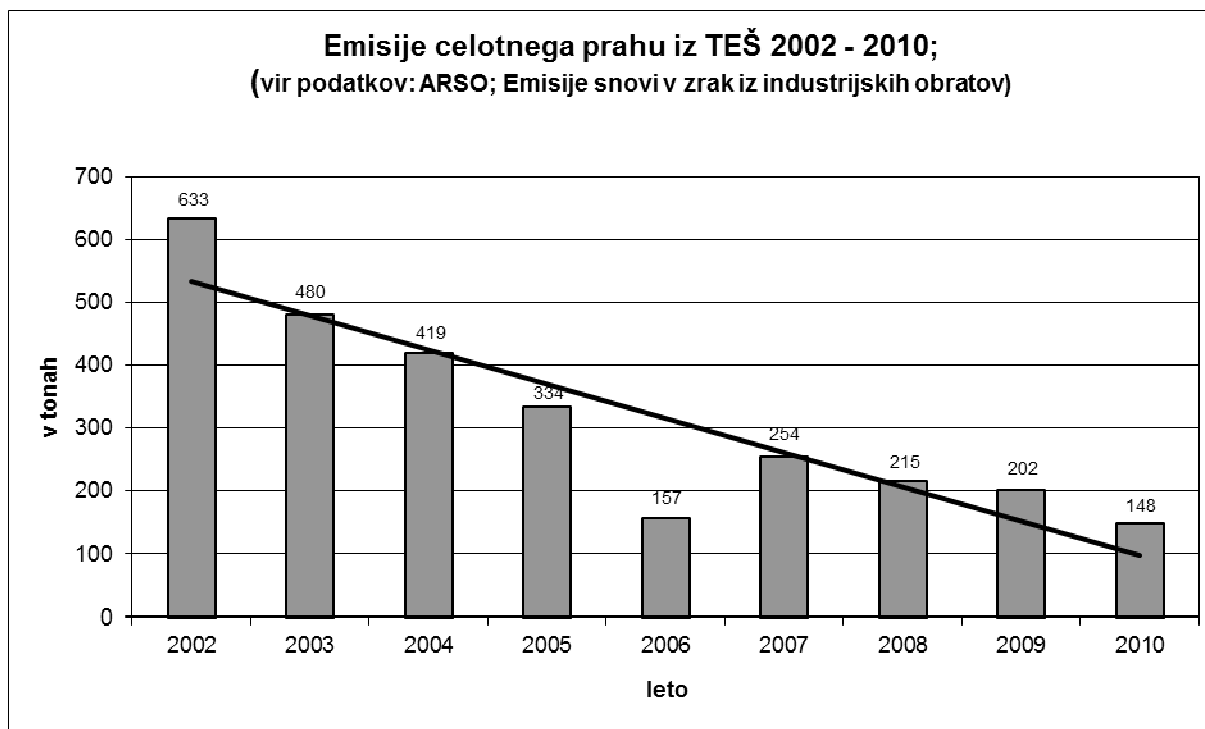
	SLO	TEŠ	Blok 6
SO ₂	11.526 ton	4.123 ton	1.800 ton
NO _x	45.157 ton	7.380 ton	1.700 ton
PM 10	15.790 ton	209 ton	217 ton

Komentar:

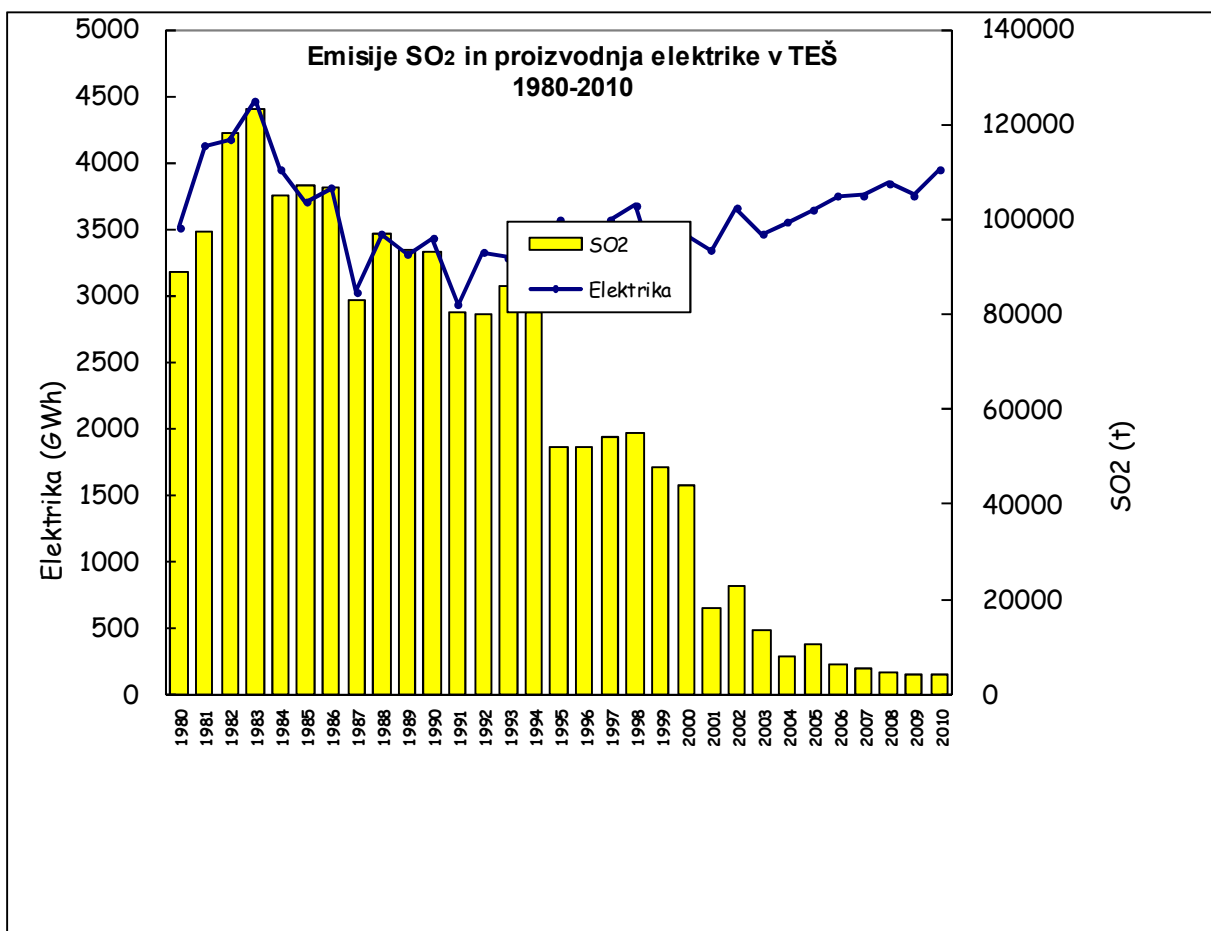
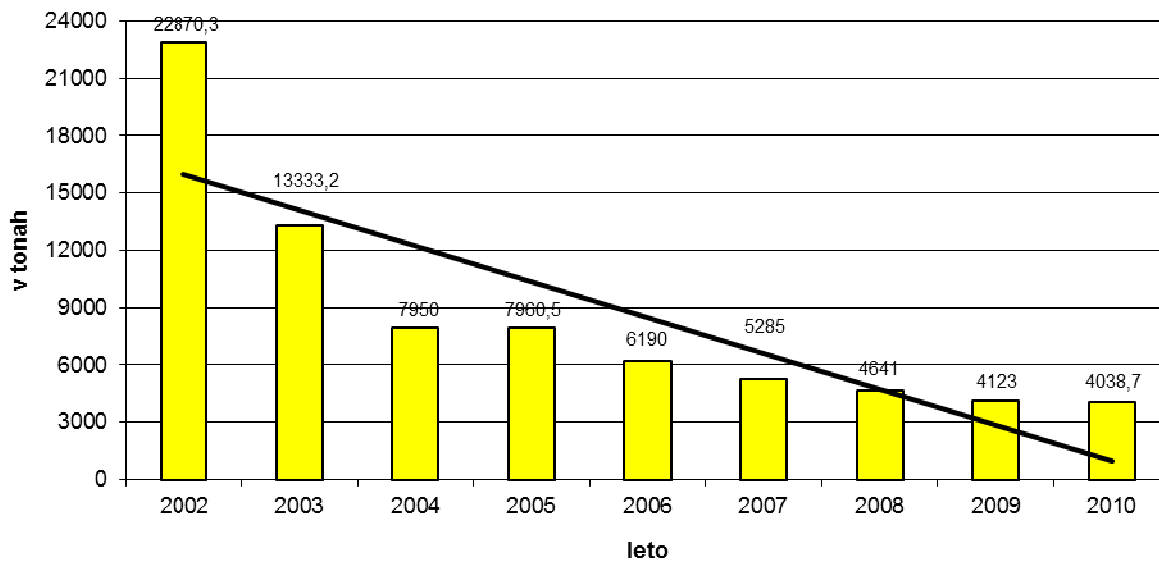
TEŠ v zrak spusti dobro tretjino SO₂ (pred ekološko sanacijo več kot polovico). Z izgradnjo bloka 6 se bo emisija SO₂ TEŠ več kot prepolovila glede na podatke iz 2009. Na področju NO_x je delež TEŠ v Sloveniji 16 %, največji vir pri NO_x je cestni promet, ki emitira več kot polovico teh emisij. Emisija NO_x se bo z izgradnjo bloka 6 zmanjšala pod četrtino vrednosti iz leta 2009.

Delež TEŠ pri delcih PM 10 je 1,3 %. Največjo emisijo delcev PM 10 predstavljajo mala kurišča (61,3 %), kmetijstvo (17,1 %), cestni promet (10,9 %), ind. kotlovnice (6,2 %), energetika (2,5 %), na ostale vire odpade 2 %.

V nadaljevanju so podane izboljšave glede prej navedenih treh parametrov v TEŠ v zadnjih osmih letih.

Emisije žveplovih oksidov (izraženih kot SO₂) iz TEŠ 2002 - 2010
(vir podatkov: ARSO; Emisije snovi v zrak iz industrijskih obratov)

Poudariti je potrebno, da študija Greenpeace ne temelji na nobenih dejanskih podatkih o stanju in trendih onesnaženosti okolja Šaleške doline (objavljeno med drugim v številnih javno dostopnih in recenziranih znanstvenih prispevkih v uglednih periodičnih znanstvenih publikacijah; glej COBISS za ERICo).

Onesnaženost okolja Šaleške doline je bila v zadnjih desetletjih izjemno dobro preučena. Podatki za zelo različne segmente okolja kažejo, da se je onesnaženost okolja stalno in pomembno zmanjševala, izpostavljenost ljudi (npr. neposredno plinastim onesnažilom zaradi vdihavanja, vnosu različnih onesnažil prek različnih prehranskih virov) pa je zelo majhna in je primerljiva s številnimi drugimi – tudi neonesnaženimi – območji Slovenije (za več glej dopis, z dne 11. 6. 2012).

Preglednica 2: Emisije nekaterih onesnaževal v letu 2010 v t, Vir
 podatkov: Ministrstvo za okolje in prostor/ zadnja posodobitev 23. 5. 2011
http://nfp-si.eionet.europa.eu/Dokumenti/GIS/zrak/obremenitve/79AA_23052011.xls

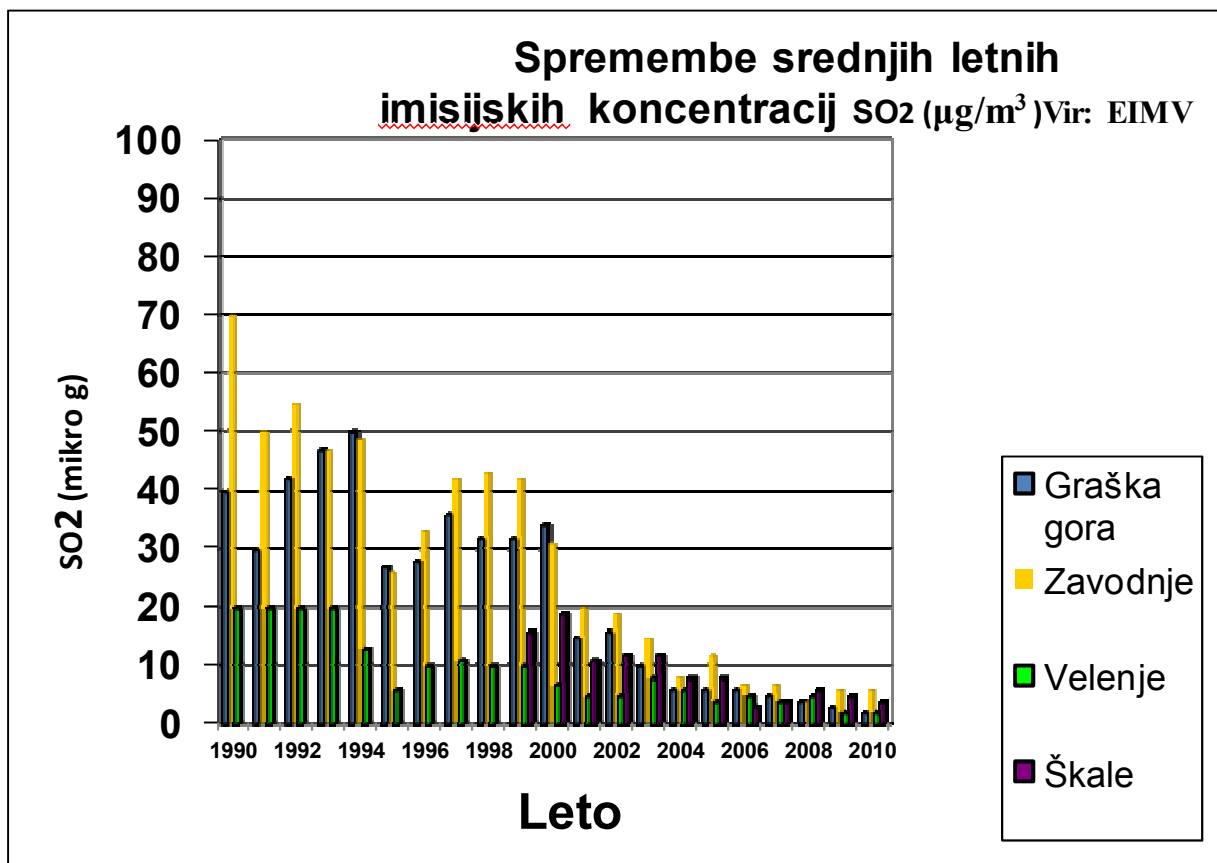
	Emisije SLO	C. Promet	Kotl. Za ogr. in M. kurišča
SO ₂	11.526	35	1748
NO _x	45.157	28.173	2984
PM 10	15.790	1894	9672

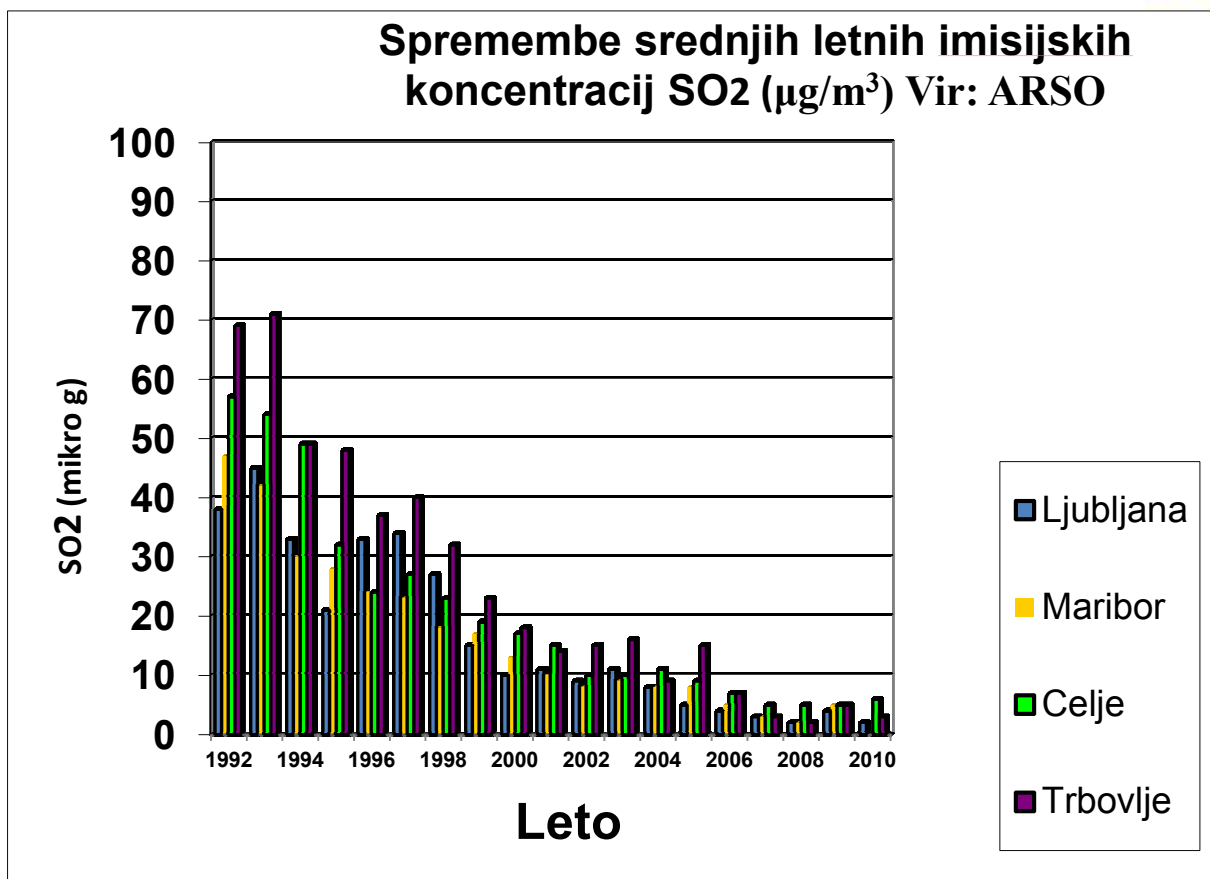
	TEŠ 1983	TEŠ 2009	Blok 6	TE-TOL	TET
SO ₂	123.382	4.123	1.800	408	1496
NO _x	12.221	7.380	1.700	1145	1156
PM 10	3.741	209	217	48	51

	TEŠ 1983	TEŠ 2009	Napovedi Blok 6	TE-TOL 2009	TET 2009
Proizv el. energ (GWh)	4077	3752	3500	385	642
Proizv toplote (GWh)	344	407	do 200	1257	/

Kakovost zraka (emisije)

Za zdravje ljudi niso pomembne emisije oziroma emisijske koncentracije, ampak imisijske koncentracije oziroma kakovost zraka, ki ga dihamo. Po vseh parametrih, ki jih merijo v Sloveniji območje Šaleške doline ne izstopa, kvečjemu ugotavljamo, da je v Šaleški dolini zrak boljši kot v primerljivo velikih in v večjih naseljih.

Kakovost zraka v nekaterih slovenskih krajih leta 2010

Preglednica 3 Pregled koncentracij različnih onesnaževal v letu 2010 (imisijske koncentracije) Vir: R. SLOVENIJA – MOP AGENCIJA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA OKOLJE

	SO ₂ leto Cp (µg/m ³)	NO ₂ leto Cp (µg/m ³)	NO _x leto Cp (µg/m ³)	PM10 leto Cp (µg/m ³)
Ljubljana Bežigrad	2	35	64	30
Celje	6	26	53	32
Maribor	Ni meritev	34	64	33
Trbovlje	3	20	40	34
Šoštanj	7	Ni meritev	Ni meritev	Ni meritev
Velenje	2	Ni meritev	Ni meritev	Ni meritev
Škale	4	8	9	23
Zavodnje	6	4	6	Ni meritev

Cp – povprečna koncentracija

Mejne, alarmne, dopustne in ciljne vrednosti ter sprejemljiva preseganja koncentracij za leto 2010

žveplov dioksid (µg/m³) - 20 (MV) leto

dušikov dioksid (µg/m³) - 40 (MV) leto

dušikov oksid (µg/m³) - 30 (MV) leto

delci PM 10 (µg/m³) - 40 (MV) leto

Komentar:

Imisijske koncentracije SO₂ v Šaleški dolini so bile leta 2010 primerljive z drugimi slovenskimi kraji. **V letu 1992 so bile srednje letne koncentracije SO₂ v Velenju 20 v Šoštanju 53, V Zavodnjah pa 55 µg/m³.** Učinek ekološke sanacije je očiten.

V Šoštanju in Velenju do leta 2010 niso potekale meritve PM 10. V Velenju so te meritve začele teči leta 2011. Leta 2010 je bilo v Šaleški dolini samo eno merilno mesto – Škale, kjer so bile vrednosti za četrtno do tretjino nižje kot v Celju, Ljubljani ali Mariboru, čeprav leži točka v vplivnem območju sanacije ugreznin in naj bi bila ena najbolj obremenjenih v Šaleški dolini glede prašenja. Poleg tega je oddaljena od TEŠ manj kot 3 km.

Vrednosti NO_x in NO₂ so na merilnih mestih v Šaleški dolini nižje kot v večjih mestih kljub bližini elektrarne.

Delci PM 10

Podatki o delcih PM 10 za Velenje so na voljo od konca avgusta 2011

Žal še ni nobenega podatka za celo leto. Zato smo Velenje za obdobje, odkar so na voljo zanesljivi podatki o tem onesnažilu primerjali z več slovenskimi mesti. Po povprečnih mesečnih meritvah pa so bile koncentracije v Velenju le malenkost višje od koncentracij v Kopru. Vrednosti, izmerjene v Celju so bile skoraj za polovico višje. V Ljubljani, Mariboru, Kranju Novem mestu in Murski Soboti pa so koncentracije PM 10 višje za najmanj 2/10.

Preglednica 4: Povprečne mesečne koncentracije PM 10 v nekaterih slovenskih mestih od sept. 2011 do aprila 2012 v µg/m³ zraka (baza podatkov ARSO)

	Ljubljana Bežigrad	Maribor	Celje	Kranj	Koper	Velenje	Novo mesto	Murska Sobota
September 11	20	23	22	22	23	24	20	20
Oktober 11	23	26	32	24	18	22	28	29
November 11	49	52	60	50	35	40	55	55
December 11	41	37	43	40	27	21	38	42
Januar 12	40	37	46	35	29	26	46	38
Februar 12	40	47	59	45	34	41	55	55
Marec 12	35	36	42	32	32	34	34	33
April 12	16	26	19	15	20	16	18	19
Povprečje	33	35,5	40,4	32,9	27,3	28	36,7	36,3

V zgornji preglednici (Preglednica 4) smo primerjali Velenje s kraji, ki nimajo oznake močno onesnaženih območij, v naslednji preglednici (Preglednica 5) Velenje primerjamo s kraji, ki v Sloveniji veljajo za bolj onesnažene.

Preglednica 5: Povprečne mesečne koncentracije PM 10 v slovenskih mestih, ki veljajo za bolj onesnažena od sept. 2011 do aprila 2012 v $\mu\text{g}/\text{m}^3$ zraka (baza podatkov ARSO)

	Velenje	Trbovlje	Hrastnik	Zagorje	Žerjav
September 11	24	23	21	23	18
Oktober 11	22	33	27	31	26
November 11	40	57	49	56	49
December 11	21	40	32	42	53
Januar 12	26	51	33	56	55
Februar 12	41	56	38	56	61
Marec 12	34	34	36	45	37
April 12	16	18	17	20	22
Povprečje	28	39	31,6	41,1	40,1

Osnovna ugotovitev je, da glede PM 10 tudi kraji, ki so deklarirani za bolj onesnažene ne odstopajo bistveno od drugih. Najnižje koncentracije pa so znova v Velenju.

Pripravil: dr. Emil Šterbenk

Direktor: mag. Marko Mavec

Inštitut za okoljske raziskave
Koroška 58, SI-3120 Velenje

